

של "אתחלתא דגאולה"²²¹. ויש מזהם הטוענים, שאפילו אם אין האמת כן, למי איכפת שישנו יהודי שנעשה לו "טוב על חלב" כשמפרש מאורעות אלו בתור אתחלתא דגאולה — למה צריכים להפריע לו ולטול ממנו את מנוחת הנפש והתענוג שיש לו?²²²...

וכידוע סיפור רבינו נשיאנו²²² אודות דברי ר' שמואל מונקעס לרבינו חזקן: אם הנכם רבי — לא יפגע בכך כדור, ואם לאו — כיצד העזתם לטול תענוג בעיני העולם מעשרת אלפי יהודים?...

וכמובן, שכשם שאסור לגרום צער ליהודי, כמור"כ צריך להזהר שלא ליטול ממנו הנאה ותענוג, אפילו בענין גשמי, שכן, אע"פ שמוניעת התענוג אינה דומה לגרימת צער (וע"ד שבידני חושן משפט יש חילוק בין מניעת ריח לריחוק²²³), הרי זה עדיין ענין שצריך להזהר ממנו.

והמענה לזה:

כאשר אומרים "שלוש שלום"²²⁴, בה בשעה שאין האמת כן — גורמים לכך שפלוגי חושב שהוא יכול לישון בשקט ואינו צריך לעשות מאומה.

ובתנ"ד: אם אין זו אתחלתא דגאולה, ומניחים לפלוגי להשלות את עצמו שזוהי אתחלתא דגאולה — גורמים לכך שאנו עושה את הענינים שצריכים לפעול שתהי' אתחלתא דגאולה, ובמילא מתארכת הגלות, שזוהי גלות (לא רק של יחיד, או ציבור ורבים, אלא) של כלל ישראל, יחד עם "שכינתא בגלותא":

מ. ולהעיר:

בנוגע לעצם העובדה שראינו את ההצלה של שנים וחצי מליון יהודים מכליון כפשוטו דח"ל — ברור הדבר שענין זה אינו יכול לבוא מ"לעומת זה": ענין זה יכול לבוא רק ממקור הטוב והחסד, שהוא בעל הנסים והנפלאות, והוא משרד את כל המערכות ומציל כו', באופן שלמעלה מהטבע לגמרי, כפי שנמשך בטבע למטה מעשרה טפחים, כך, שרואים זאת בעיני בשר:

אבל, אסור לטעות ולחשוב שזוהי "קיצוץ גלוי", וכבר הגיע הזמן של בנין ביהמ"ק ע"י כל אחד ואחד, כיון שכבר בא זה ש"הוגה בתורה

(221) ראה גם אג"ק חכ"ד ע' שטט ואילך (222) ראה ח"מ — רשימת דיומן ע' קנא.

(מכתב משנת ז', תר"ם חל"ע ע' 415 הערה

(223) ראה גם תר"ם חמ"ג ע' 101. ושי"ע

(224) לישון הכותב — ידמ"ו, ת, יא.

בהתחלת המאמר — אותו אחד ששלחו אותו לערוך את המאמר בתכליתו ובתוקף הדין:

וכדי שיהי' בזה ענין של "חזקה" — כשם שהפסקו אינו מסתפק בגאולה אחת, "יאמרו גאולי הרי", אלא חזר וכוּפּל ענין הגאולה, "אשר גאלם מיד צר" — אירע הדבר פעם נוספת:

לאחרי שסיימו לערוך החיפוש, והתחילו לצאת לחתוב כרי להוליכו למאסר — הנה גם אז לא התערבו הגויים, והניחו לבעל הגאולה והשמחה להמשיך לשוחח עם בני הבית, ולמסור להם הוראות שונות:

ובכן: כאשר קוראים את הרשימה באופן ש"לא קאי אינש אדעתה" דרבי", הרי זה כמו סיפור יפה, שכתב יהודי דייקן לחאר כל הפרטים: אבל כאשר מתבוננים — אפילו בשטחיות — בתוכן המאורע, הרי זה ענין שלמעלה מדרך הטבע לגמרי, היפך חוקי המדינה, ועאכ"כ היפך חוקים של אלו שבאו לעצור, ולא רק היפך החוקים בענין ספל, אלא שע"ז הואפשרה מסירת הוראות בגלוי בנוגע לאופן ההנהגה בימי המאסר, אשר, ע"י הנהגה זו באו לימי הגאולה אז, ועד לימי הגאולה עתה, שזוהי הכנה וכלי לגאולה האמיתית והשלמה של כלל ישראל ע"י משיח צדקנו בקרוב.

מ.ד. וההוראה מזה:

בנוגע לענינים המבוארים בחסידות — אין לחשוב שזוהי ענין רוחני, ששייך רק לאלו שכבר למדו כל נגלה ודחיה, ואוהזים עתה בלימוד החסידות, אלא ע"ד המבואר במאמר²²⁵, שכל נשמה, מ"ראשיכם שבטיכם" עד "חוטב עצץ" ו"שואב מימין", הנה קודם ירידתה למטה נותנים לה כחות נעלים ביותר — "משביעין אותו כו'".

וכן הוא גם בחיי הפרטיים של כל אחד ואחד — שנותרים לו כחות שצליח להתמודד במלחמת היצר, ולהתגבר על כל המניעות והעיוניות מהעולם שמחוצה לו ומה"עולם" — לשון העלם²²⁶ (והחסד) — שבתוכו, ויכול למלא את שלוחותו של הקב"ה מתוך שמחה וטוב לבב, ובהרחבה, ועד לאופן ד"ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה ויברכו כך כל משפחות הארמה וכדוער²²⁷.

* * *

מה. ישנם כאלו שסבורים בנוגע למאורעות האחרונים שזוהי ענין

(219) ראה לק"ט שליח לו, ד. ובכ"מ.

(220) יצא בת, יד.

— כפי שכותב לי רב אחד (בעל זקן לבן, ירא שמים בתכלית, חסיד, למדן, בעל שכל ישר, עם כל המעלות): היתכן שאני מתווכח עמו בנוגע לאתחלתא דגאולה, בה בשעה שיש גמרא מפורשת במסכת סנהדרין²²⁹: "אין לך קץ מגולה מזה (שתתן ארץ ישראל פרי' בעין יפה) שנאמר²³⁰ ואם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאנו לעמי ישראל וגו'..." —

שכן, בנוגע לפסוקים ומדרשים כר', יש שבעים פנים ועד לשישים ויכוא פנים לתורה²³¹; אבל יש ענינים שהקב"ה עזר ושלל את כל הבלבולים — ע"י פסק-דין ברור (ששולל את האפשרות להתווכח באיזה אופן תהי' הגאולה (כדלקמן)).

— בנוגע להרב הנ"ל, יכולים "ללמד זכות" ולומר, שמצדו הוא יכול כבר לכוא משיח, והענין הוא רק מצד הנכדים והננינים וכי"ב — ע"ד שמצינו אצל יעקב, שמצדו ה"י מוכן (לא רק לאתחלתא דגאולה, אלא גם) ללכת "שעירה"²³², לקיום העיר²³³ "ועלו מושיעים גו' לשפוט את הר עשור", אלא שהילדים רכים וגו'²³⁴, ובגללם מוכרח להחזיק, ולכן סובלים צרות מזה של יעקב עד עתה, שעדיין לא הגענו לקיום היעיל "ועלו מושיעים בהר ציון גו'". ואולי סבור הרב הנ"ל שגם הוא במעמד ומצב כזה...

אבל כאן מדובר אודות הגאולה של כאו"א מישראל, ובענין זה ישנו פס"ד ברור בדברי הרמב"ם.

והרי ברור הדבר שהרמב"ם ידע מכל הפסוקים כר', וידע מאמר הגמרא במסכת סנהדרין "אין לך קץ מגולה מזה כר'", ואעפ"כ כתב באריכות א"ך יראה סוף הגלות, וא"ך תראה התחלת הגאולה, כך, שלא תהי' טעות בנוגע לכיאת המשיח, מהי יכוא, וא"ך יכיר אותו כר'.

הרמב"ם כותב אמנם בפירוש שיש כמה ענינים בנוגע לימות המשיח, סוף הגלות ואתחלתא דגאולה, ש"לא ידע אדם א"ך יהיו עד שיזיו... גם התכנים אין להם קבלה בדברים אלו", ולכן "לא יתעסק אדם... בענינים אלו... ולא ישימם עיקר כר'²³⁵", ויש "דברים בענין המשיח (ש)הם משלים, וכימות המלך המשיח יודע לכל לאי זה דבר ה"י משל כר'²³⁶;

(233) עובדי' בסופר.

(234) וישלח שם, ג.

(235) ויל' מלכים פ"ב ה"ב.

(236) שם ה"א.

(229) א, (וכפ"ש).

(230) יחזקאל לו, ת.

(231) ראה לקי"ש ח"י צ' 412, רש"י.

(232) וישלח לו, יד וכפ"ש.

.. כדוד אבי... ויכון כל ישראל לילך בה ולחזק בדיקה, וילחם מלחמות ה'".

צריכים לדעת שזהו אמנם ענין של "טעמי" חיים זכר", בערב שבת לאחר חצות, בשנת תשכ"ז לאלף השישי — שהקב"ה מראה לנו (לא רק באופן "אבותינו סיפור לנו"²²⁵) גם גלוי בימינו אלו, כפי שה' לפני ארבעים שנה, ועתה חזר נשנה בכמות הכי גדולה, לעיני כל בשר, בכל הארצות;

אבל ביחד עם זה, הרי זה עוד לפני שיכולים לומר "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו", "אמרו גאולי ה' אשר גאלם מיד צר ומאוצות קבצם ממזרח וממערב ומצפון ומזם"; בענותותינו הרבים לא אוחזים עדיין בזה, אלא עדיין אוחזים בד' הסוגים שצ"ל אצלם "ויצעקו" ו"יצעקו", מתוך בטחון שכסופו של דבר "יודו לה' חסדו נפלאותיו לבי אדם"; אוחזים עדיין במלחמת היצה"ר, ובמילא לא נתבטלו עדיין אלו שבאים ממנו, שעומדים "על ה' ועל משיחו",

ובמילא חייבים לעסוק בכל עניני העבודה שמחייב הגלות, כיון שעדיין לא הייתה אתחלתא דגאולה.

מז. ובקדמה, שלדברנו נעשה מעמד ומצב של "דוד ששופט את שופטים²²⁶ — לא השופטים שבדורנו זה, שהשופטים הם לפי הדור והדור לפי השופטים, אלא השופטים²²⁷ שבדורות שלפניו:

גדולי ישראל בדורות שלפניו אמרו בפשיטות כיצד יהי' נראה סוף הגלות, אתחלתא דגאולה והגאולה ע"י משיח; ואילו עתה, הרי זה דוד ששופט את שופטיו: מי שרק ידע "קמץ אל"ף", ומי שרק יכול לצעק, ועאכ"כ אם יש לו הזדמנות להדפיס את דבריו — מחדש "מסכתא חדשה" לכאן באיזה אופן תהי' אתחלתא דגאולה, בהביאו ראיות מפסוקים ומדרשי חז"ל ופירושהם וכו' וכו', וגם אם אין לו ראיות — הנה "מקלו יציד לו"²²⁸; יש לו מקל משלו, ומכה בו על השולחן — כפי שעשה הגוי באו"ם ("יריעה") — וצעק: "כן יקום", "אורי אורי דער ענין" — הוא סבור שזהו אתחלתא דגאולה...!

אבל תורתנו היא "תורת אמת", ומבהירה, שאין להתבלבל מזה שפסוק אחד יכול להידרש באופן כך, ופסוק שני יכול להידרש להיפך, ויש גמרא מפורשת וכו',

(227) ראה ערכין י, א.

(228) חושע ד' יב.

(225) ע"פ תהלים מז, ב, עת, ג.

(226) ב"ב סו, ב.

הדברים, לאחר שלמד מאמר הגמרא הנ"ל במסכת סנהדרין, וכן הפסק בשיר השירים עם הפירוש המיוחד לרמב"ן כו"ט²⁴¹ (כך שגם הוא הי' יכול ליפול על סבא כוז ולפרש את הפסוקים באופן כזה), ולאחר שלמד את הירושלמי המפורסם²⁴² ש"גאולתן של ישראל" היא "כאילת השחר", וכל שאר המדרשים, והוסיף להבהיר בעצמו, שיש ענינים שיש בהם חילוקי מדרשות וחילוקי פירושים, ולא יודעים איך יהיו, אבל ביחד עם זה, יש ענינים שהם באופן ברור עד לפסק הלכה.

מת. ובכן, בסוף וחותם הלכות מלכים¹⁸² — כותב הרמב"ם סדר הדברים²⁴³: "יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כדור אבי .. וכיון כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה, וילחם מלחמות ה', הרי זה בחזקת שהוא משיח, אם עשה והצליח, ובנה מקדש במקומו, וקבץ נדחי ישראל, הרי זה משיח בודאי".

כלומר: סדר הדברים הוא — שלכל לראש "יעמוד מלך מבית דוד": יוולד אדם בעל רמ"ח אברים ושס"ה גידים, שהיו רואים אותו בעני כשר כמו שרואים כל אדם, ויזכרו למשור כדים כר, וידעו שהוא "מבית דוד", אך עדיין לא יודעים אם הוא משיח.

וממשיך לבאר כיצד תהי' הנהגתו — שיהי' "הוגה בתורה .. כדור אבי", היינו, שישב וילמד תורה, שהרי דברי הרמב"ם הם כפשוטם, ללא "פשטלאל":

[ויש להוסיף ולהעיר בנוגע להדיוק "הוגה בתורה .. כדור" — שההדירוש של דוד הוא שגם הנצחון במלחמה נפעל ע"י שהי' עוסק בתורה, כדאיתא בגמרא²⁴⁴ "אילמלא דוד, לא עשה יואב מלחמה", והיינו, שהנצחון במלחמה של "יואב בן צרי" על הצבא²⁴⁵ נפעל ע"י דוד, שקרא "עזרו העצני²⁴⁶", ע"ש ש"כשהי' יושב ועוסק בתורה הי' מעזר עצמו כותלת²⁴⁷].

ועד"ז בנדר"ד: בחורי הישיבה שישבו ולמדו תורה — הם אלו שהתחילו את הנצחון אצל "יואב בן צרי" על הצבא!

וזוהי הדרך שהראה דוד מלך ישראל — שהוא זה שאותו

(241) ראה "כתבי הרמב"ן" (הוצאת "כרמית ספר א. שמואל-ב. ח. טו. (245) שם כג, ח. (242) ברכות פ"א ה"א. (243) ראה גם מכתב בין המצרים שנה זו (244) מ"ק סו, ב. (א"ק חכ"ע ע' שסו).	
---	--

אבל לפני כותב הרמב"ם דברים ברורים — הלכה ברורה ופסוקה, שהרי כותב זאת בספר "יד החזקה", שאינו ענין של נבואה, או מדרש ימות המשיח, אלא ענינו הוא פסקי דינים, כך, שענין זה הוא פס"ד בישראל בתור הלכה ברורה, לאחר כל הפסקים והתנגומים ומדרשי חז"ל בבבלי וירושלמי, ואין שום פוסק שתולק עליו.

— יש מפרשי הנ"ד שמפרשים בדרך הפשט באופן אחר, ע"י פירוש הרמב"ם²⁴⁷ שע"פ פשוטי הכותבים הסדר של שבת הוא באופן שתחילה הוא הבוקר ואח"כ הערב, אע"פ שע"פ הלכה הסדר הוא באופן ד"והי ערב ויהי בוקר²⁴⁸, תחילה ערב ואח"כ בוקר²⁴⁹, ועד"ז בפירוש רש"י, שבכמה מקומות מפרש פשוטם של כתובים, היפך ההלכה; אבל ח"ו שרש"י עצמו יפסק הלכה היפך דברי המשנה, אע"פ שמפרש כן בפירושו על התורה.

וכנוגע לענינו:

כיון שיכול להיות שיבוא זמן שלא ידעו אם מצב מסויים נחשב כבר לקיבוץ נדחי ישראל, יבוא זמן שיצטקו שזהו אחתלאת וגאולה (ובמילא יש ענינים שכבר פטורים מהם), יבוא זמן שיצטקו שצריך כבר לכנות את ביהמ"ק — הבהיר זאת הקב"ה בתורתו, "חזרת אמת", באופן שלא ישאר מקום לספק, ע"י פסק הלכה בדברי הרמב"ם בנוגע לסדר הענינים בביאת המשיח.

והרי ידע שגם סדר הדברים ברמב"ם הוא מדריוק, וכפי שמצינו בכללי הפוסקים²⁵⁰ שיכולים וצריכים לדייק בסדר דברי הרמב"ם כמו שמדיוקים בדברי הגאונים והראשונים ועד לדברי המשנה, ועד שיכולים לפסק הלכה מתוך מיתחת בדברי הרמב"ם, וכן מסדר הדברים בקריאה ואיחוד,

וכדאיתא בספרים²⁴⁰ — לאחר שמדיוקים בדברי הרמב"ם ומתעצבים כר' — שגם אם מישוה יאמר שהרמב"ם לא דייק בדבריו כ"כ, הנה מן השמים כיוונו שדברי הרמב"ם יהיו מכוונים בכל הדיוקים ובכל הפרטים,

ועבר"כ בנדר"ד, שהרמב"ם כותב בפירוש (לא ברמז) את סדר

(237) בראשית א, ה. (240) ראה ברכות ב, א. חולין פג, סע"א. (238) ראה תומים בבאור ל"ס הקפד ברוך ב"ק קכד בספר (הובא בשו"ת צ"ע י"ד ועד. (239) ראה ד' מלאכי בבבלי הרמב"ם אמת סקע"ז ח"א בתחלתו (קטו, ב).	
---	--

ומדרשים ששייכים לשבעים או ששים רבוא פנים לתורה, כולל גם הפתגם הידוע של רבינו הזקן (שמביא ר' הלל²⁴⁸ "מהמנוח מזהיר" בשם אדמו"ר הזקן נ"ע) "שלפני נשמות הגבוהות כמו רשבי" לא נחרב הביט כלל כר"; בנוגע לבנין המקדש כפשוטו — ישנו פס"ד ברור בתורה שדורא ה"מלך מבית דוד", ש"הוגה בתורה .. כדוד אביר", ו"לחם מלחמות הוי" וינצח — הוא זה שיבנה את המקדש.

ולאחרי כן צריך עדיין להיות קיבוץ גלויות — "וקבץ נדחי ישראל"; ואילו עד אז היו בני"ב פזורים ונפוצים — אפילו אלו שנמצאים בארץ ישראל, ונאכ"כ אל שנמצאים בארץ העמים.

רק לאחר שישנם כל הענינים הנ"ל, וכסדר האמור של קרימה ואחר — שרואים ש"כוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה", ו"לחום מלחמות הוי" וינצח, ואח"כ "בנה מקדש במקומי", ואח"כ "קבץ נדחי ישראל" — אז ישנו הפס"ד ש"הרי זה משיח בורא".

מס. נמצא, שכל זמן שעדיין לא הי' קיבוץ נדחי ישראל ע"י משיח, ועדיין לא הי' בנין ביהמ"ק ע"י משיח, ועדיין לא הי' הענין ר"כוף כל ישראל .. לחזק בדקה" — ישנו פס"ד מפורש ברמב"ם שנמצאים עדיין בגלות.

ומי שרוצה להשלות את עצמו ולומר שכבר יצאו מהגלות ועומדים ב"אחלתא דגאלה" (כרי לעשות ליהודים טוב על הלב וכי' וכי') — הנה האמת היא כדברי המדרש²⁴⁹, שכאשר געחו פרתו כתשעה באב, אמר הערבי-השמעאלי שנחרב ביהמ"ק, ומיד כאשר געחו פרתו שנית, אמר ש"נולד מושיען של ישראל", כך, שאז התחילה כבר "אחלתא דגאלה", אבל, לא "אחלתא דגאלה" כזו צריכים אנו... שלאחרי נמשכת הגלות רח"ל 1900 שנה!

אנו צריכים אחלתא דגאלה באופן שוחרי היציאה מהגלות, ולא יחי' שעבוד מלכותי, ולא יהיו העלמות והסתרים, כך, שיהיו יוכל לגדל את עצמו לתורה ולחופה ולמעשים טובים, ובמשך הזמן, לגדל את ילדיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים;

ואחלתא דגאלה כזו — לא היתה בזמן השמדות של אנדריוס קיסר ונבוכדנצר (אע"פ שכבר "געחו פרתו", ואמר ש"נולד מושיען של ישראל"), ונאכ"כ שלא היתה בזמן השמדות של היטלר רח"ל.

(253) איכ"ר פ"א, נא.

(252) פלח תרומן שמות ע' י.

מעמידים בתור המנצח ש"לוחם מלחמת הוי", ועליו נאמר²⁴⁸ "דם לרוב שפכת", כי, פעולת יואב בן צרי' בשפיכת הדם כר', נעשתה ע"י לימוד התורה של דוד מלך ישראל.

זהו איפוא הסימן הראשון כאשר מתעוררת שאלה האם פלוגי הוא משיח — אם הוא "הוגה בתורה .. כדוד אביר".

ולא די בכך, אלא יש להמשיך ולבחון אם הוא אוחז מ"דמוקרטיא" או לא — כיון שהנהגתו צריכה להיות באופן ש"כוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה": "כוף" וייקא, ו"כוף כל ישראל", היינו, שלא די בכך שהרחוב יהי' ברוח היהדות ("א אידישע גאס"). אלא "כוף כל ישראל", כל אחד מ ישראל, להנהיג בדרך התומ"צ.

ועדיין לא ברור שהוא משיח, אלא צריכים לראות ש"לחם מלחמות הוי", והיינו, שיעצמו למלחמה היא לא בגלל שרוצה דברמה לעצמו, אזה תועלת כגשמות, אלא כדי שיהי' קידוש השם!

ויש להעיר על דבר פלא:

כאשר הרמב"ם מדבר בהלכות מליכות²⁴⁹ אודות מלחמה כזו ש"היזא ורך הלכב" פטור ממנה, שוחרי מלחמת הרשות²⁴⁹ — אומר: "וחרי' כוונתו לקדש את השם כלכב"!

כלומר: גם כאשר מדובר אודות מלחמת הרשות, שענינה "כרי להרחיב גבול ישראל כר"²⁵⁰, הנה פנימיות הדברים של הרחבת גבול ישראל ע"פ תורה הוא: "קידוש השם"! — ענין זה הוא "גבול ישראל"! וגם כאשר "לחם מלחמות הוי" — עדיין אין זו הוכחה ודבר ברור שזהו משיח, אלא "הרי זה (רק) בחזקת משיח".

וממשיך, "אם עשה והצלית, וכנה מקדש כר": "לא אחרי שילחם מלחמות הוי" וינצח — יוכל להיות שהוא משיח, וצריכים להמתין ולראות שהוא בונה מקדש.

עד אז — לא יכול להיות בנין ביהמ"ק, ומי יכול לבנותו — הנה גם אם יבואו כל מלכי מזרח ומערב, לא יוכלו לבנותו; כשם שבצר הבית-טוב, לא היו יכולים לפעול מאומה בנוגע לכותל המערבי, ש"אין השכינה זזה" ממנו²⁵¹ — כך גם להיפך!

וכיון שזהו פס"ד ברור בתורה, לא יעצילו על זה ראיות מפסוקים

(250) שם רפ"ה.

(248) דברי הימים-א כב, ח.

(251) שמור"ר פ"ב, ב. וש"ע.

(249) רמב"ם הל' מלכים פ"ח ה"ה.

הוא גם בנוגע לעבודת ישראל, שיש צורך שחיה עבודה הרבים (לא רק עבודת היחיד), שכן, אע"פ שהמלך "לבו הוא לב כל קהל ישראל" (כפס"ד הרמב"ם²⁶⁰), ובלשון רש"י²⁶¹: "הנשיא הוא הכל", הרי לאח"כ צריך להיות קרבן נדחי ישראל, כפשוטו, ע"י העבודה הרוחנית, שגורם ישראל מתחילים להתקבץ לדרך התורה והמצוה, ללמוד התורה וקידם המצוות.

ורבמן המשיח — הנה הדרך לזה היא באופן של הקדמות נעשה לנשמתו, ובאופן של קבלת-עול, כולל גם לקבל פקודה אפילו ממנו שלכאורה למטה ממנו, אלא שניתנה לו סמיכה ומינוי בתור "מפקד" ו"רב" ביחס אליו.

נב. וזהו גם תוכן הפס"ד כשור"ע חושן משפט²⁶², שגם כאשר ישנו בעל-הבית שהוא למדן גדול יותר מאשר הרב, אי אפשר לצרף אותו לב"ד, לפי שדעת בעה"ב היא היפך דעת תורה.

וברקמות — שכאשר מדובר אודות בעה"ב שאינו יודע ללמוד, אין צורך בפס"ד שאי אפשר לצרפו לב"ד, ועכצ"ל, שהחטרון היחיד אינו אלא מצד היותו בעה"ב, והיינו, שכיון שהוא מונח בעולם, אינו נעשית אצלו ההשקפה של העולם, שהיא היפך השקפת התורה, ובמילא נעשית גם דעתו היפך דעת תורה.

— וזהו אמנם השקפה של יהדות, אבל לגבי דעת תורה הרי זה ע"ד המבואר בחסידות²⁶³ החילוק שבין דעת התחון לדעת עליון, והיינו, שהענין שנראה אצלו הוא יש ומציאות העולם, וצריך להתייגע שהעולם לא ירחיק אותו מאלקות, ואילו "דעת תורה" הוא באופן שרואה את מציאות התורה, וע"י התורה יודע כיצד צריך להתנהג כשיצא מחוץ לביהמ"ע וביהמ"ד להתעסק ב"עובדין דחול".

וזהו גם כללות הנקודה שמדריך רבינו הזקן²⁶⁴ בנוגע ללימוד תכמות חיצונית — ש"חטמא בחי"ד שבנפשו האלקית כו"י:

ענין הטומאה — אינו באופן שניכר איזה שינוי בחיצוניותו; כאשר מטבילים על הוכר שנטמא ע"י נגיעה בדבר טמא, הנה לכאורה לא נשתנה בו מאומה. ואעפ"כ, אומרת התורה, שלא זו כלכל שנסתנה "כרי

ובעונותינו הרבים, הנה גם עתה אין לנו אחתלתא דגאולה כזו — כיון שעדיין לא נמצא זה ש"הגה בחורה .. כדוד אבי", לא נמצא זה ש"יכוף כל ישראל .. לחזק בדיקה", ונאכר"כ שלא נמצא זה ש"בנה מקדש .. וקבץ נדחי ישראל", שזהו הסדר שיוצאים מהגלות וכאים ל"אחתלתא דגאולה".

ג. אבל לאידך גיסא — עומדים אנו בערב שבת לאחר חצות, שאז "טועמי חיים זכר", ו"כלו כל הקצין ואין הדבר חלוי אלא בחשובה"²⁵⁴, וכפס"ד הרמב"ם — אבל בהלכות תשובה²⁵⁵ — "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה .. ומיד הן נגאלין",

וכפי שפסק בעל השמחה והגאולה — מילתא דמשחמט לחד אפי' — "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", והיינו, שכל פרטי הענינים ד"עמוד מלך מבית דוד .. הגה בחורה .. כדוד אבי .. ויכוף כל ישראל לילך בה לחזק בדיקה, וילתם מלחמות הוי" (וינצח) .. ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל", נעשים "כהרף עין"²⁵⁶,

ע"ד המדובר לעיל שאפילו בנוגע למעשה ידי אדם ראינו שנעשה הדבר בזמן קצר ביותר בכל הפרטים,

ונאכר"כ בנוגע לגאולה השלישית, גאולה האמיתית והשלמה, שחבוא לא ע"י שלח, באופן ד"נחמו נחמו עמי אמר אלקיכם"²⁵⁶, אלא כפי שכנס"י טוענת ופועלת שהקב"ה אומר שהצדק צמח, ולכן: "אנכי אנכי הוא מנחמכם"²⁵⁷, ב"פ אנכי, שזוהי מעלת התשובה²⁵⁸, הרי כודאי ש"כהרף עין" ישנה ה"אחתלתא דגאולה", יחד עם ה"יכוף כל ישראל .. לחזק בדיקה, וילתם מלחמות הוי" (וינצח) .. ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל" — "כשעתא חדא וכרגעא חדא"²⁵⁹, "יהים — אם בקולו תשמעו"²⁵⁹.

* * *

נא. ע"ד המדובר לעיל (סכ"ט) אודות עבודת הנשיא, שהיתה "פתיחה הדרך" להראות נט גלוי בנוגע להתגברות האיכות על הכמות, שאדם אחד התגבר על 180 מליין איש שעמדו מאחורי המשטר — כן

254 (258) ראה לקריאת דודשי ש"ש סת, ב

ואילן. ובכ"מ.

255 (259) חולים צה, ג. וראה סנהדרין צה,

סע"א.

256 (257) שם נא, כב. וראה מדרש — חובא —

חכ"ג ע' 164).

263 (263) ראה תורה יתד סת, א. לקריאת פ

262 (262) ראה סמיע לח"ט ט"ג סק"ג. וראה

264 (264) תניא ספ"ח.